

אורי וישעי

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן רבנו יוסף חיים זי"ע

בראשות מו"ר הרב אורי סבן שליט"א

שבת מברכין מרחשון
המוולד ליל רביעי שעה
8-10154 חלקים
ר"ח ביום רביעי וחמישי

התשפ"ו שנת ה'כ"ב לעלון
פרשת בראשית הפטרה כה אמר
כניסת השבת: 17:47
יציאת השבת: 18:36
לשיטת רבנו תם: 19:14
גיליון מס' 957

לתגובות ניתן לפנות לעורך אלון ארביב ס"ט בדוא"ל: 4136465@gmail.com

כתם פז - ביאורים לפרשה

תדשא הארץ דשא עשב מזורע זרע עץ פרי עושה פרי (א, יא)
ופירש רש"י שיהא טעם העץ כטעם הפרי, והיא לא עשתה כן אם לא
ותוצא הארץ עץ עושה פרי ולא עץ פרי, לפיכך כשנתקלל אדם על
עונו נפקדה גם היא ונתקללה.
שואלים המפרשים, על שום מה לא נעשה מיד, כי אם לכשנתקלל
האדם? אולם, נאמר להלן: ותרא האשה כי טוב העץ למאכל ותקח
מפריו ותאכל (ג, 1), והרי קשה לכאורה - מה ראייה היא מן העץ לגבי
הפרי, וכי משום שראתה שהעץ הוא טוב לכן אכלה מן הפרי?
אלא סבורה היתה חוה, אם אמנם מתכוון ה' יתברך לטובתם, מאחר
שפירות העץ רעים הם למאכל, הרי צריך היה מראהו של העץ להיות
נבדל לרעה משאר העצים, והנה היפוכו של דבר - טוב העץ ונחמד
מכל שאר העצים, ששאר העצים פירותיהם ראויים לאכילה ולא העץ
עצמו, ואילו עץ הדעת - גם העץ עצמו ראוי לאכילה, לפיכך האמינה
חוה לנחש. וזה משמעו של הפסוק: ותרא האשה כי טוב העץ למאכל
- שאפילו העץ עצמו ראוי לאכילה - לפיכך ותקח מפריו ותאכל -
האמינה לנחש שטען, כי לא יתכן שעץ טוב ומשובח כזה יביא מות
בפירותיו, ואכלה מפריו.
יוצא שכל טעותה של חוה נבעה מכך שלא קיימה האדמה את מצוות
הבורא שהרי כל העצים היו ראויים למאכל כפירותיהם - לא היתה
חוה מגיעה לידי חטא, כי לא היתה שומעת לקול הנחש.
לפיכך, לא נענשה האדמה, שהרי האדם בעל בחירה חופשית ויכולה
היתה חוה שלא לשמוע לקול הנחש, ויתכן לתקן את האדמה, מאחר
שהיא הגדילה את הניסיון וממילא גם את השכר. ברם, משלא עמדה
חוה בניסיון וחטאה חטא שנגרם על ידי האדמה בהפרת מאמר
הבורא - באה אז האדמה על עונשה.... (אמרי שפר).

פתחון פה

נעשה אדם בצלמנו כדמותנו (א, כו)
נאמר במדרש (בראשית רבה ח, ח) בשעה שהיה משה כותב את
התורה היה כותב מעשה כל יום ויום, כיון שהגיע לפסוק הזה שנאמר
ויאמר אלוקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו אמר לפניו רבון העולם
מה אתה נותן פתחון פה למינים, אתמהא, אמר לו כתוב והרוצה
לטעות יטעה.
הרה"ק בעל זרע שמשון זצוק"ל כתב לתמוה שקושייתו של משה
רבנו ע"ה חזקה שאמר לה' שבוה שנכתב נעשה אדם כביכול נותן
פתוח פה לאפיקורסים.
וה' יתברך השיבו לא יתכן שהרי נכתב בהמשך ויברא אלוקים את
האדם בצלמו (א, כז) והוא הקב"ה לבדו, ואין לטעון שיש שיתוף.
ועוד נאמר שהקב"ה התייעץ עם המלאכים בכך, ולא התבייש כביכול
לייטול עצה מהקטן, ולענין החשש לפתחון פה לאפיקורסים זה למי
שיש מלכתחלה מחשבת מינות ומפשעותיו יטעה ואין אחריות עליו.
ועל הנאמר בפסוק באבות (פ"א מ"ב) חכמים הזהירו בדבריהם שמה
תחובו חובת גלות - כלומר החשש הוא לא על המינים אלא על
התלמידים שילמדו מהמינים.

עטרת פז - עאמר עורך

כשהקב"ה ברא את האדם מיד נוצרו התנגדויות מצד המלאכים לבריאת
האדם ונצטט את דברי המדרש (במד"ר חקת פרשה יט) כשבקש הקב"ה
לבראות את האדם נמלך במלאכי השרת אמר להם (א, כו) נעשה אדם
בצלמנו אמרו לפניו (תהלים ח, ה) מה אנוש כי תזכרנו א"ל אדם שאני
רוצה לברוא חכמתו מרובה משלכם מה עשה כינס כל בהמה חיה ועוף
והעבירן לפניו א"ל מה שמוותן של אלו לא ידעו כיון שברא אדם העבירן
לפניו אמר לו מה שמוותן של אלו אמר לזה נאה לקרות שור ולזה ארי ולזה
סוס ולזה חמור ולזה גמל ולזה נשר שנאמר (ב, כ) ויקרא האדם שמות,
המלאכים דברו רע על האדם וה' שרפם באש .. וידוע שהמלאכים נבראו
אחרי בריאות העופות והדגים, וזאת בכדי שהמלאכים לא יתגאו ויאמרו
שהם נבראו קודם, וזה דומה למה שהובא בתוספתא סנהדרין (פ"ח הל' ז-
ט) אדם נברא באחרונה... למה נברא באחרונה? שלא תזוח דעתו עליו,
אומרים לו: יתוש קדמך במעשה בראשית... דבר אחר, כדי שייכנס
לסעודה מיד. משלו משל, למה הדבר דומה, למלך שבנה פלטרין וחינכה
והתקין סעודה, ואחר כך זימן האורחים.
העובדה שהאדם נברא באחרונה ניתנת להתפרש כך: או ללמד על מיעוט
ערכו, שנברא אחרי שאר היצורים, והם קודמים לו; או ללמד על מעלת
ערכו, שהוא תכלית הבריאה, ולכן נברא רק כאשר הכל מוכן לשרותו.
ר' אליעזר אומר עד שלא נברא העולם היה הקב"ה וישמו בלבד, שנאמר
אני השם הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן ותהלתי לפסילים, (ישעיהו מב),
את השמים ואת הארץ: תנו רבנן שבעה רקיעים ברא הקב"ה ואילו הן:
וילון, רקיע, שחקים, זבול, מעון, מכון, ערבות.
ואת הארץ: תנו רבנן שבעה ארצות ברא הקב"ה ואלו הן: ארץ, אדמה,
ארקא, חרבה, יבשה, תבל, חלה. ארץ למטה מכל, למעלה מארץ
התחתונה תהום, למעלה מתוהו ובוהו, למעלה מבוהו ים, למעלה מים
מים, למעלה ממים אדמה, ובאדמה גדולתו של יוצר בראשית, ויאמר
אלוקים יהי אור, אמר ר' חייא מתחלת ברייתו של עולם צפה הקב"ה בית
המקדש בנוי. וחרב ובנוי, שנאמר מגיד מראשית אחרית (שם, מז)
ויקרא אלקים לאור יום: גבי אור כתיב ויקרא אלוקים וגבי חשך כתיב קרא
לילה: מכאן שאין הקב"ה מזכיר שמו על הרעה אלא על הטובה.
כל הנחלים הולכים אל הים (קהלת) זה אוקיינוס, והים איננו מלא, זה
אוקיינוס שאינו מתמלא לעולם, מעשה היה בר' אליעזר ור' יהושע שהיו
פורשין בים הגדול ונטלה אותן הרוח והווליכה אותן למקום שאין המים
מהלכין. אמרו לא באנו לכאן לחנם אלא לנס מה עשו נטלו בידן מאותן
המים וכונן שנכנסו לרומי שאלו אדריאנוס, אמר להן מי אוקיינוס מה הן,
אמר לו מים בולעין מים, אמר להם אפשר שהנחלים הולכים אל הים והים
איננו מלא, מה עשו נטלו ספל מים של מי אוקיינוס וכל מים ששפכו
לתוכו המים נבלעו.

שבת ששון, אע"פ

העלון יוצא באדיבות הרבה של משפחת גניש הי"ו
להצלחתם ולרפואתם ולחיי משפחתם
אורך ימים ושנות חיים, אכ"ר

הליכות מלכי – הלכות תלמוד תורה

א. כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו בין בעל ייסורים, בין בחרו בין זקן מאוד שתשש כוחו. אפילו עני המתפרנס מן הצדקה ומחזור על הפתחים ואפילו בעל אשה ובנים (מין ש"ע יו"ד סי' רמו סע' א).

ב. כל מי שאינו יכול ללמוד מפני שאינו יודע כלל ללמוד או מפני הטרדות שיש לו, יתרום בעין יפה למוסדות וישיבות של תורה בלבד (שם) מ"מ לא יתבטל לגמרי מלימוד תורה אלא יקבע זמן ללמוד כדי שידע לקיים את המצוות וימנע מעבירות (הליכות עולם ח"ח עמ' שמ).

ג. נשים חייבות ללמוד את הדינים ששייכים להן, כגון: הלכות שבת, טהרת המשפחה, ברכות וכו' ונשים המגדלות בניהם לתורה ועוזרות לבעליהם שיעסקו בתורה, הרי הן חולקות עימהם את השכר לעולם הבא (ש"ע שם סע' ו' בהרמ"א).

ד. זמן לימוד תורה הוא ביום ובלילה שנאמר והגית בו יומם ולילה (ש"ע שם סע' א) והרצעה לזכות לכתרה של תורה יוהר בכל לילותיו (ערביו) ולא יאבד אפילו אחד מהם בשינה, באכילה ושתייה ושיחה וכיוצ"ב אלא בדברי חכמה ותלמוד תורה (ש"ע שם סע' כג).

ה. יקבע עת ללימוד תורה, וצריך שאותו זמן יהיה קבוע ולא יבטלנו אף אם סבור שירוויח הרבה (ש"ע או"ח סי' קנה סע' א), ואם צריך לעשות דבר נחוץ מאוד לימוד קודם לכל הפחות פסוק אחד או הלכה אחת ויעשה מה שנחוץ לו ואח"כ ישלים לימודו (משנ"ב שם סק"ד).

ו. נכון שיקבעו שיעור תורה בבית כנסת בין מנחה לערבית לחבר את היום.

ז. מצות עשה על כל אדם מישראל ללמוד תורה הלכה למעשה, כדי שידע לקיים את המצוות כהלכתן ולשמור עצמו מכל איסורי התורה, ולכן אדם שזמן לימוד תורתו מצומצם יעדיף שיעור הלכה מאשר שיעור גמרא (הליכות עולם ח"ח עמ' שלב, שלז).

ח. כשהוא לומד וצריך לצאת לחוץ אל יניח את הספר פתוח כי ע"י זה משכח תלמודו (ש"ך יו"ד סי' רעז).

ט. ישתדל ללמוד לפחות שתי הלכות בכל יום כדי שיהיה בכלל מה שאמרו: כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא (ברכי יוסף או"ח סי' קנה סק"ב) ומה טוב לזכות את הציבור בשתי הלכות בכל יום לפני סיום התפילה (ס' עבודת השם עמ' 177).

י. מי שיש לו שיעור קבוע ללמוד מספר דפים בכל יום ומאונס התבטל יום או יומיים מהלימוד, בלילה שאחריו צריך להשלים את הלימוד שהחסיר לפני לימודו הנוכחי כדי שלא יתגרש ויבוא לעבור על נדרו ללמוד בכל יום (פתחי תשובה שם סק"א).

יא. כל הלומד בבית הכנסת או בבית המדרש לא במהרה שוכח, וכל היגע בתלמודו בצנעה מחכים, וכל המשמיע קולו בשעת תלמודו, תלמודו מתקיים בידו אבל הקורא בלחש וכו"ש בהרהור שוכח (ש"ע סע' כב) ומ"מ הלומד תורה ע"י הרהור או בכתבת דברי תורה מקיים מצוות והגית בו יומם ולילה. והמעייין בהרהור בדברי תורה בעומק העיון נחשב ג"כ לעמל התורה ואין הכרח שייתן קולו בעוז (יביע אומר ח"ד או"ח סי' ח' אות יז-יח). (מתוך האיחוד גיליון 371)

לע"נ מרן רה"י הג"ר מאיר נסים מאזוז בן הרבנית כמסנה ז"ע
לע"נ הג"ר דוד שלום בן הרבנית פהימה זצ"ל
לע"נ ה"ה רחמים (רחמיין) גניש בן חותה ז"ל
ת"נ צ"ב

קומי אורי – סיפור לשבת קודש

שעירת שבת כהלכתה

על הרה"ק רבי שלמאן מוצפי זצוק"ל מסופר, כי פעם ביום השבת כאשר רבי שלמאן היה כולו עסוק בקדושה ובטהרה בלימוד עם רבו הרה"ק רבי יהודה פתיה זצוק"ל, נקרא באופן דחוף לבית הגביר מנחם דניאל כדי לחתום על עיסקה עם הקונסול הבריטי, זה הגיע עם משלחת רמת דרג במיוחד מבריטניה כדי לחתום על עסקה גדולה.

שוער הבית נדרש לקרוא לרבי שלמאן באופן מיידי לבית הגביר, בני ביתו של הרב זצ"ל השיבו: שכעת הרב לא נמצא בביתו אלא בבית המדרש, ובפרט בשבת קודש, השוער פנה לבית המדרש שם מצא את רבי שלמאן שקוע בלימוד התורה בספר הקדוש עץ חיים, כאשר ניגש אליו שוער בית הגביר וביקש ממנו את בקשתו הביט בו רבי שלמאן בעיניים תמהות, מה לי ולעסקי חולין בשבת, וכולם יודעים שיום השבת נוע למנוחה השקט ושלווה בתורה ובעבודת הקודש, אולם במחשבה שניה החליט רבנו שלמאן שיילך בדווקא ויקדש שם שמים ברבים, הוא יצא בבגדי שבת הלבנים למשרדי הגביר.

כשנכנס קבלו אותו בהדרת כבוד, הוא ניגש היישר לארון הוציא ממנו שעון והראה להם אותו ואמר בטון ברור וחזק בעוד שעתיים תשקע החמה כשלשת רבעי השעה לאחר מכן תצא שבת מלכתא, רק אז אוכל להתפנות אליכם, יהודי אני ואת מצוות אלוני אני שומר, כשסיים את דבריו שררה דממה בחדר, הנוכחים התפלאו על דבריו, אך התפעלו מיושרו של היהודי ומכנותו.

הקונסול קד בפניו ואמר אנו מכבדים את אמונתך ויושרך נמתין פה עד שתצא השבת, ורבי שלמאן שב לבית המדרש שש ושמוח על כי זכה לקדש שם שמים ברבים, לרעיו אמר אף פעם לא הרגשתי קדושה עצומה כמו באותה שבת כאשר ידעתי שכעשרה נכבדים מאומות העולם ממתנינים במקום מסויים ויודעים שיש שבת קודש בעולם, והיא אות שנתן הבורא לעמו, ועם ישראל קיים ומקיים אותו לעולם.

עוכר פירות לכבוד השבת

מסופר על הרה"ק רבי חיים הלברשטאם בעל הדברי חיים, כי פעם ישב בביתו בערב שבת עם חצות לאחר שבא מבית הטבילה, והתקין עצמו לקבל שבת המלכא.

נכנסה אצלו אשה אחת ובידה כלכלה של תפוחים, והתחילה מסיחה לפניו את צערה באומרה - רבנו קדוש ישראל, אשה עניה אנכי, תגרנית מוכרת תפוחים בשוק, היום יום ערב שבת קודש, וכבר עבר רובו של יום ועדיין לא מכרתי אף שוה פרוטה, ואין לי לצרכי שבת לבית וילדיי.

קם רבי חיים על רגליו לבש את בגדי השבת ההדורים, ואמר לאשה בואי עמי, תוך שהוא יוצא לקראת השוק.

הוא יצא לשוק ועמד על גבי כלכלת התפוחים והתחיל מכריז בקול פירות לשבת, יהודים, פירות לשבת, נעשה רעש בשוק, הכל שחו ביניהם, כי רבם הרה"ק ר' חיים בכבודו ובעצמו עומד ומוכר תפוחים, ומי זה לא יראה זכות לעצמו לקנות מידו של הצדיק, מיד צבאו עליו המון קונים וקונות, וברגע אחד נמכרו כל התפוחים.

נתן רבי חיים את המעות לאשה הענייה 'התגרנית' ואמר לה הרי שלך לפניך מהרי צאי והכיני צרכי שבת לך ולבני ביתך ואכלי בשמחה זאת.

לעשות את השבת

על הרה"ק ר' מרדכי שרעבי זצוק"ל ניכרה תכונה מיוחדת, בהתקרב יום השבת הקדוש הוא התקדש בדחילו ורחימו לקראת שבת מלכתא, כבר ביום שישי בבוקר לאחר תפילת שחרית הוסיף על שיעוריו הקבועים דבר יום ביומו בלימוד שנים מקרא ואחד תרגום, ובצירוף עם תלמידיו ערך סדר התרת נדרים

לאחר מכן הלך בכבודו ובעצמו לקנות חלות לכבוד שבת קודש, ובשעה אחת עשרה בבוקר טבל את גופו הקדוש במקוה טהרה שהיה בסמוך לשכונתו, וכן היה עושה תענית דיבור בערב שבת קודש בקביעות.